

12

GOLDEN TIPS

VOOR EEN

BETERE STRIP

TWAALF GOUDEN TIPS VOOR EEN BETERE STRIP

Hieronder vind je 12 gouden tips voor een betere strip. Op deze pagina worden de tips opgesomd, op de volgende pagina's worden de tips één voor één toegelicht. De tips zijn onderverdeeld in drie categorieën: tekentechnische tips, verhaaltechnische tips en tips voor de puntjes op de i.

TEKENTECHNISCH:

TIP 1. Maak eerst SNELLE OPZETJES voor je aan je origineel begint.

TIP 2. Schets altijd in DUNNE LIJNTJES zodat je altijd kan corrigeren.

TIP 3. Gebruik BASISVORMEN voor alles wat je tekent.

TIP 4. Gebruik een simpele ACHTERGROND.

VERTEL JE VERHAAL AFWISSELEND:

TIP 5. Kies verschillende grootte KADERS, afgestemd op wat je wilt vertellen.

TIP 6. Wees de REGISSEUR van je eigen strip, gebruik je "camera".

TIP 7. Gebruik PERSPECTIEF (1, 2 en 3 punts-, vogel-, kikker- & decorperspectief).

TIP 8. Maak effectief gebruik van tempo en timing en LAAT HET OVERBODIGE WEG.

PUNTJES OP DE I:

TIP 9. Laat je figuurtjes acteren: LAAT EMOTIES ZIEN!

TIP 10. Laat je figuurtjes NIET op de ONDERKANT van je KADERS lopen.

TIP 11. Hou een CENTIMETER RUIMTE aan alle zijden m.b.t. je paginakader, i.v.m. kopiëren.

TIP 12. Gebruik mooie tekstballonnen en schrijf duidelijk: HET LIEFST IN HOOFDLETTERS.

TEKENTECHNISCH:

TIP 1. Maak eerst SNELLE OPZETJES voor je aan je origineel begint.

Het maakt niet uit of ik een cartoon, een dagbladstrip of een langere strip maak, ik maak altijd een snel opzetje. De eerste reden is dat je door je idee op papier te zetten zo beter kan aanvoelen of dit de beste manier is om je idee uit te werken.

Daarnaast kan je in het geval van een strip beter zien of het tempo en de timing van de plaatjes goed op elkaar zijn afgestemd. Moet er een plaatje af? Moet er een plaatje bij? Moet er iets beter in beeld worden gebracht? Je komt er allemaal achter met een snel opzetje. Door een opzetje te maken kan je ook goed zien of je onderwerp goed in je kader past, of iets groter of kleiner moet worden getekend.

Met een snelle opzet voorkom je dat je straks iets gaat tekenen wat niet naar je zin is. En een nieuwe snelle opzet is sneller gemaakt dan dat je weer helemaal opnieuw moet beginnen met je originele tekening.

Een snelle opzet teken je spontaan en in spontane tekeningen zit meer creativiteit. Probeer die spontaniteit ook in je tekening te vangen als je gaat inkten.

Hiernaast een schets met commentaar voor de klant. Ik heb deze schets als voorbeeld genomen, omdat er tijdens deze schets bleek dat ik met de plaatjes moest gaan schuiven om plaats te maken voor de tekst in het laatste plaatje.

Hieronder de geïnkte en gekleurde versie van deze schets.

© Fer Elzinga - STRIPWERK

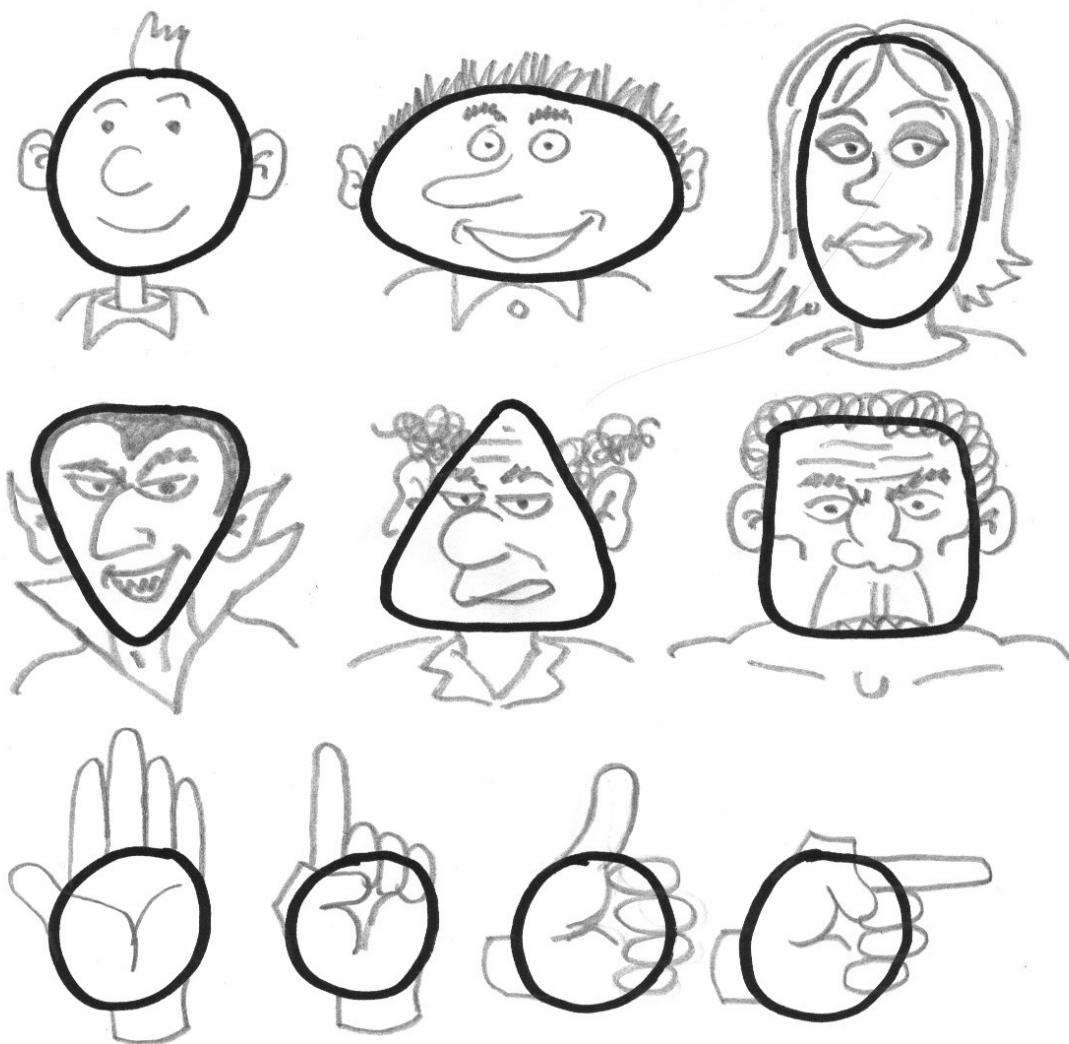

TIP 2. Schets altijd in **DUNNE LIJNTJES** zodat je altijd kan corrigeren.

Met de schets ga je je snelle opzetje definitief maken. Je gaat alles netjes uitmeten met een liniaal, de tekst netjes op lijntjes zetten, zodat je weet dat de tekst in je ballon past, enz. Dat betekent niet dat er geen dingen meer kunnen veranderen. Ik verander nog heel vaak in de schets iets. Een houding van een stripfiguurtje of de gezichtsuitdrukking en soms het aantal plaatjes. Daarom moet je schetsen in dunne lijntjes, zodat je de dingen die je wilt veranderen ook makkelijk weer uit kunt gummen.

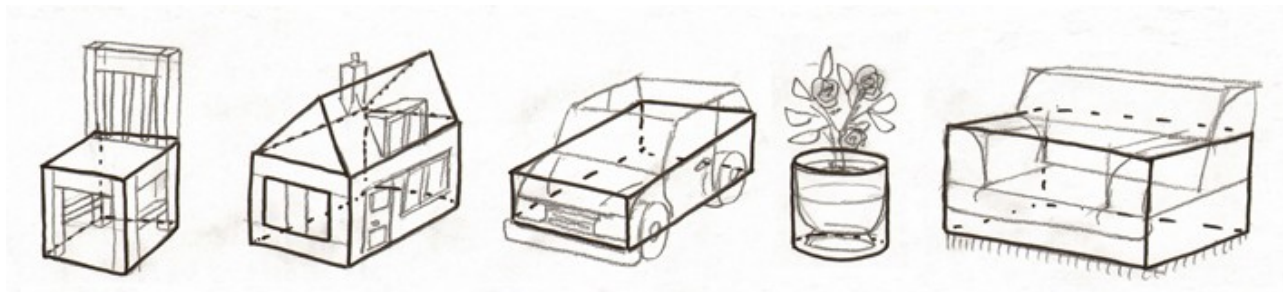
TIP 3. Gebruik **BASISVORMEN** voor alles wat je tekent.

Tijdens een workshop laat ik vaak zien dat het gebruik van basisvormen (cirkel, vierkant, driehoek, enz) heel handig is bij het ontwerpen van het hoofd van je stripfiguurtjes.

De cirkel is ook een goede basisvorm voor het tekenen van handen.
© Fer Elzinga – STRIPWERK

Maar daarnaast kan je de basisvormen ook voor veel andere dingen gebruiken die je wilt tekenen. Elk voorwerp is wel te herleiden tot een basisvorm. En je hoeft niet alleen de twee dimensionale vorm te gebruiken van een basisvorm (zoals een cirkel, een driehoek of een vierkant, enz), maar ook de drie dimensionale vorm is heel handig (zoals een bol, een piramide en een kubus, enz)

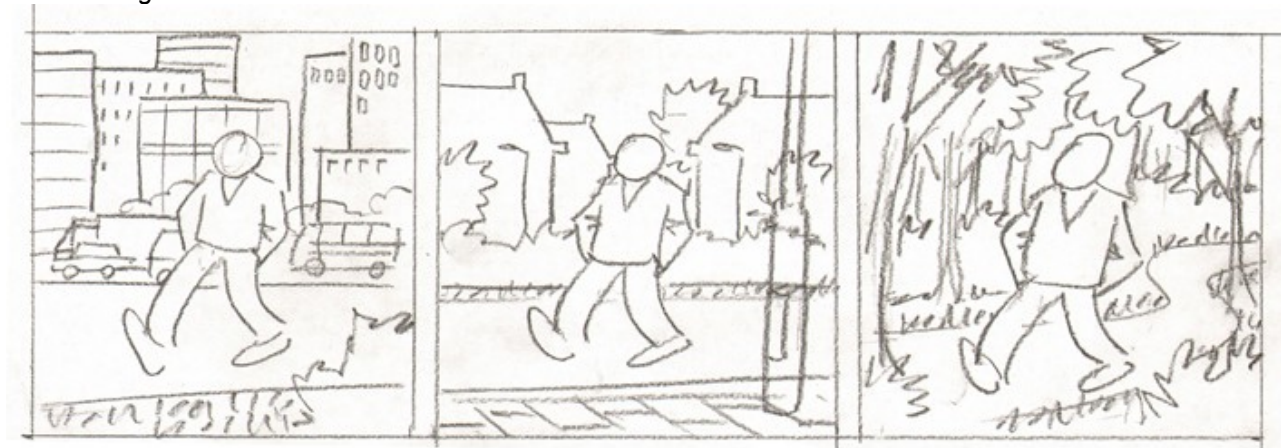
© Fer Elzinga – STRIPWERK

In mijn [internetcursus striptekenen](#) zie je nog meer voorbeelden en leer ik je alles over basisvormen om een nog betere strip te maken. Het tekenen met basisvormen is de basis voor tekenen met perspectief.

TIP 4. Gebruik een simpele ACHTERGROND.

Door een simpele achtergrond te gebruiken kan je al laten zien waar een verhaal zich afspeelt.

© Fer Elzinga – STRIPWERK

Een stad.

Een dorp.

Een bos.

Zie ook de strip bij TIP 7 (Decorperspectief), waar veel achtergronden ook simpel zijn gemaakt als ingekleurde of zwarte silhouetten.

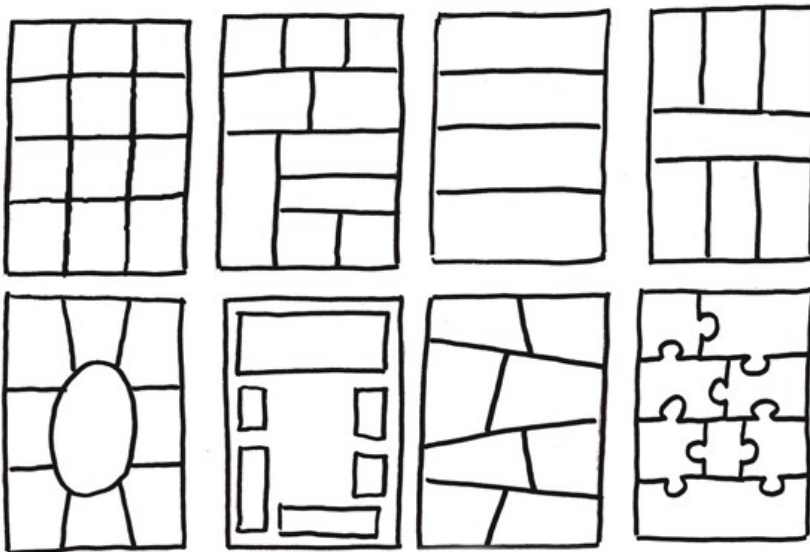
VERTEL JE VERHAAL AFWISSELEND:

TIP 5. Kies verschillende grootte KADERS, afgestemd op wat je wilt vertellen.

Sommige kinderen tekenen voor elke dagbladstrip drie dezelfde hokjes en voor elke pagina-strip twaalf of negen dezelfde hokjes. Dit is in principe niet fout, maar daarmee beperk je enorm je mogelijkheden om een betere strip te maken. Pas je kaders aan aan je tempo en je timing in je strip en aan het onderwerp dat je wilt tekenen. Hieronder enkele voorbeelden.

In mijn [internetcursus striptekenen](#) zie je nog meer voorbeelden en leer ik je alles over het gebruik van kaders om een nog betere strip te maken.

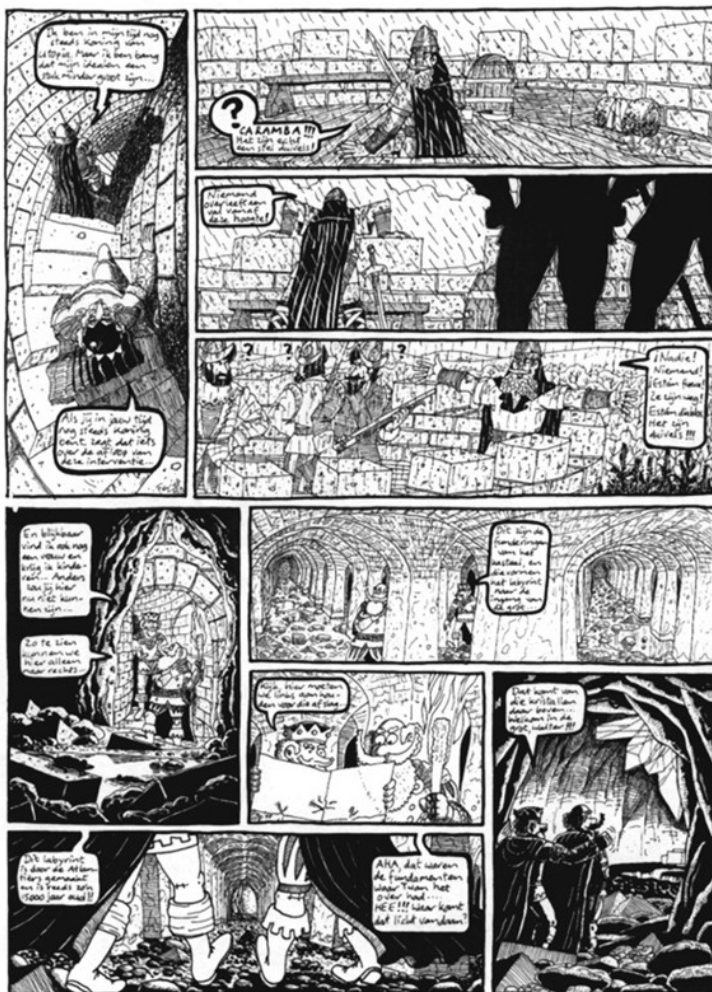
12 GOUDEN TIPS voor een betere strip

Wees creatief met kaders, er is ontzettend veel mogelijk, laat je fantasie de vrije loop.

Maar probeer het wel in dienst van het verhaal te doen. Zie ook de strip bij tip 6.

© Fer Elzinga – STRIPWERK

Bij de strip hiernaast kan je goed zien hoe je kaders kan afwisselen in een strip.

Als iets omhoog of omlaag gaat, bij bijvoorbeeld klimmen of vallen, gebruik je een verticaal kader.

In het eerste plaatje van deze pagina wordt een trap afgedaald.

Bij landschappen, bij reizen of voor het creëren van een ruimtelijk effect gebruik je horizontale kaders.

In de strip hiernaast fungeren het verticale kader en de drie horizontale kaders ook nog eens als een over-gang tussen twee verschillende locaties/scènes in de strip.

In de tweede helft van de pagina hiernaast wordt een reis uitgebeeld. De reizigers worden op verschillende manieren in beeld gebracht om hun reis zo afwisselend mogelijk te vertellen.

© Fer Elzinga – STRIPWERK

TIP 6. Wees de REGISSEUR van je eigen strip, gebruik je “camera”.

Een strip is eigenlijk een getekende film. Heel veel technieken uit de film worden ook in strips gebruikt én andersom. Elke regisseur maakt altijd eerst een storyboard van een film, deze worden héél véél gemaakt door striptekenaars. Er zijn zelfs striptekenaars die figuren en kleding voor live-actionfilms ontwerpen of decors, zoals bij de film *Alien*, maar dit even terzijde. Daarnaast zijn er enorm veel strips verfilmd (zoals bijvoorbeeld *Spiderman*, *Superman*, *Batman*, *X-men*, *Hulk*, maar ook *Watchmen* en *V for Vendetta*, de lijst is te lang om hier even op te noemen) Er heeft ook wel eens een striptekenaar gezegd dat je als striptekenaar eigenlijk een opleiding tot filmregisseur zou moeten volgen. Kortom: er bestaat een sterke band tussen film en strips.

Bij een film zie je dat er bepaalde technieken worden gebruikt die je ook in je strip kan toepassen. Zoals bij voorbeeld in- of uitzoomen, het wisselen van shots, het gebruik van verschillende vormen van perspectief (zie ook TIP 7) en het gebruik van scènes. Het gaat te ver om al deze technieken hier even te behandelen, in mijn [internetcursus striptekenen](#) leer ik je alle technieken om als filmregisseur een nog betere strip te maken.

Misschien heb je zelf wel eens een stukje gefilmd met een videocamera en had je al snel de zoomknop gevonden. Ook in de strip wordt heel vaak de in- of uitzoomtechniek gebruikt.

In de bovenstaande strip wordt de uitzoomtechniek optimaal benut. In het eerste plaatje zie je alleen de Sint en de journalist, daarna wordt uitgezoomd en zie je de Sint omringt door wortels. In het laatste plaatje is uitgezoomd naar een “totaalshot” en zie je dat de hele stoomboot vol met wortels ligt.

© Fer Elzinga – STRIPWERK

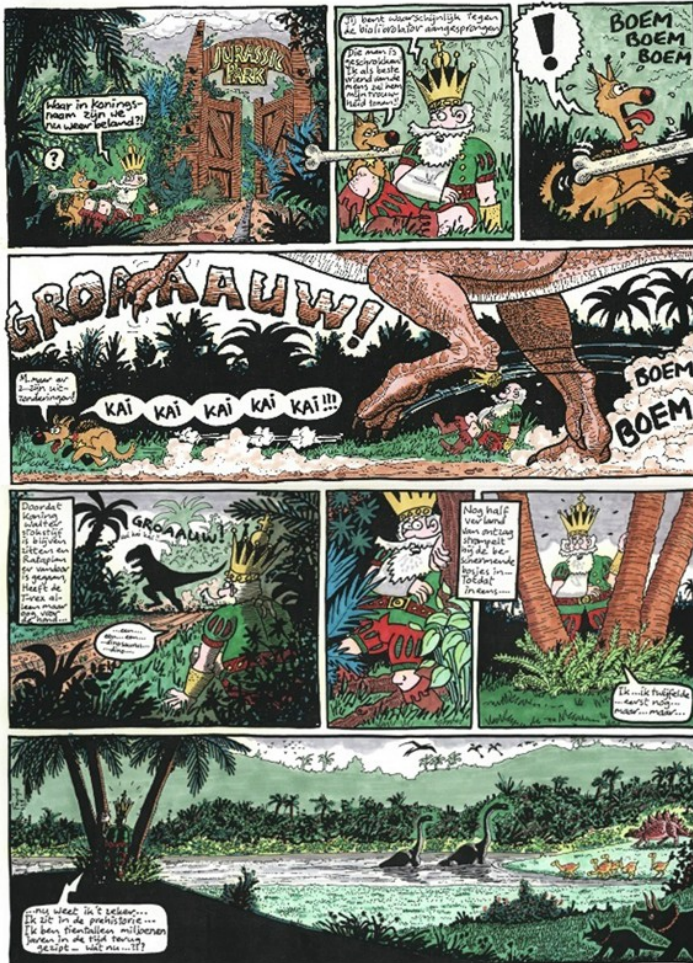
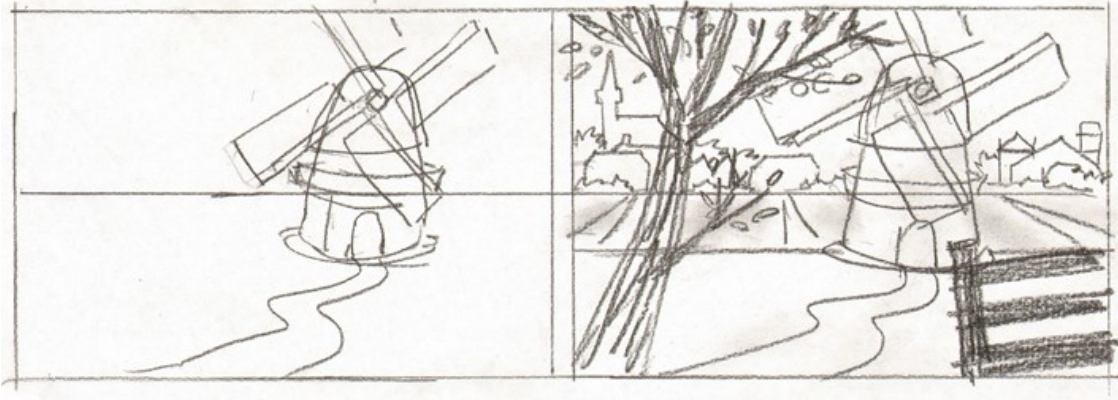
TIP 7. Gebruik PERSPECTIEF (1, 2 en 3 punts-, vogel-, kikker- & decorperspectief).

Vooral in een strip van een pagina, maar zelfs in een dagbladstrip, is het goed om verschillende soorten perspectief te gebruiken, afhankelijk van wat je precies wilt vertellen of gewoon voor de afwisseling in je plaatjes. Perspectief leren tekenen is niet zomaar even te leren, het is net als met wiskunde, je kunt het niet zomaar domweg leren, je moet het ook snappen om het goed te kunnen toepassen. Sterker nog, goed perspectief tekenen heeft heel veel met wiskunde te maken. Je hebt 1, 2 en 3 puntsperspectieven. Dit is om iets technisch goed te tekenen. Ik laat hieronder enkele voorbeelden zien, in mijn [internetcursus striptekenen](#) leer ik je alle technieken om met perspectief tekenen een nog betere strip te maken.

12 GOUDEN TIPS voor een betere strip

Een vogel- en een kikkerperspectief hebben te maken met een manier van in beeld brengen. Bij een vogelperspectief zie je iets als een vogel, dus van boven af. (Zie eerste plaatje bij de strip van TIP 5) Bij een kikkerperspectief zie je iets van laag bij de grond, dus van onder af. (Zie het één na laatste plaatje bij de strip van TIP 5 met de benen op de voorgrond) In mijn [internetcursus striptekenen](#) laat ik nog meer voorbeelden zien en leer ik je alle technieken om met perspectief tekenen een nog betere strip te maken.

Een decorperspectief heeft eigenlijk niets met perspectief te maken, maar het zorgt wel voor diepte. Bij een decorperspectief plaats je voorwerpen voor of achter elkaar, waardoor je diepte suggereert. Dit is een hele simpele methode om diepte in je tekeningen te brengen, vandaar dat ik hier deze tip geef. Hieronder enkele voorbeelden.

In de schets hierboven zie je een molen in een landschap. Door er dingen voor en achter te zetten krijg je de suggestie van diepte. Dit noemt men een decorperspectief.

Je kunt het effect versterken door te werken met silhouetten. Een silhouet hoeft niet alleen zwart van kleur te zijn, maar kan ook een andere kleur hebben.

In de strippagina hiernaast is veel gebruik gemaakt van silhouetten en decorperspectieven.

Het eerste plaatje is een éénpuntperspectief in combinatie met een decorperspectief. Links en rechts zie je silhouetten van bomen en planten. Dan komt er een weg met een poort en Koning Walter en Rataplan in gedetailleerd groen. Daarachter zit een laagje van een lichtgroen silhouet van het oerwoud en daarachter een laag met lucht en wolken.

Ook plaatje vijf is een goed voorbeeld hoe je met simpele laagjes van afwisselend gedetailleerd tekenwerk en zwarte en gekleurde silhouetten een leuk plaatje kan maken met veel diepte erin.

© Fer Elzinga – STRIPWERK

TIP 8. Maak effectief gebruik van tempo en timing en LAAT HET OVERBODIGE WEG.

Tempo en timing binnen een verhaal zijn heel belangrijk. Vergelijk het maar met het vertellen van een mop. Je moet niet te veel verklappen en de spanning er een beetje inhouden, zodat de clou aan het eind extra verrassend is.

Het tempo binnen een verhaal kan heel verschillend zijn. Soms speelt één pagina zich af in enkele luttele seconden, maar op één pagina kunnen ook vele jaren verstrijken. Zelfs tussen twee plaatjes, als je teksten gebruikt zoals: “even later”, “de volgende dag” of zelfs “tien jaar later”. Als je zegt “tien jaar later”, is je hoofdpersoon ook tien jaar ouder geworden, dat moet je dan wel laten zien. Probeer het verstrijken van de tijd ook visueel te maken, in plaatjes te vertellen. Als er bijvoorbeeld een jaar voorbij gaat, kan je vier plaatjes gebruiken om de vier seizoenen laten zien.

In andere gevallen is het juist goed om dingen weg te laten. Gebeurtenissen die niet van belang zijn voor het verhaal moet je gewoon weglaten, zolang het maar logisch is. In mijn [internetcursus striptekenen](#) zie je nog meer voorbeelden en leer ik je alles over het gebruik van tempo en timing om een nog betere strip te maken.

In de strip hierboven is gebruik gemaakt van de “eclipse” (eclipse betekent verdwijning => er zijn dingen weggelaten, een tijdsprong) Je ziet iemand die haast heeft, die snel rijdt, die een botsing krijgt. Tot nu toe is het een logische opéénvolging van plaatjes. Dan volgt een eclipse en zie je die persoon in het ziekenhuis liggen. Wat is weggelaten is dat er iemand een ambulance heeft gebeld, dat de ambulance is gekomen, dat de gewonden naar het ziekenhuis zijn gebracht en zijn verbonden en naar een kamer gebracht. Je laat de oorzaak en daarna direct het gevolg zien, iedereen snapt dit en dus heb je een effectieve grap waarbij je alle overbodige zaken hebt weggelaten.

© Fer Elzinga – STRIPWERK

PUNTJES OP DE 1:

TIP 9. Laat je figuurtjes acteren: LAAT EMOTIES ZIEN!

Het laten zien van emoties is heel belangrijk in een strip. Figuurtjes zonder emoties zijn eigenlijk een soort dode figuurtjes en niet leuk om naar te kijken. Verlevendig je strip en gebruik goede gezichtsuitdrukkingen, de goede lichaamstaal en gebruik vooral striptaal. (Striptaal: “hartjes” bij verliefdheid, een “lampje” voor een goed idee, “streepjes” om iemand te laten stralen of “kronkeltjes” bij iemand die kwaad is.)

Hiernaast zie je hoe kinderen vaak tekst gebruiken in plaats van plaatjes. Plaatje 1 is fout, plaatje 2 en 3 zijn goed. Bij een goede tekening zie je direct wat er aan de hand is en is de tekst een ondersteuning, in plaats van het belangrijkste.

De tekening is belangrijker dan de tekst!

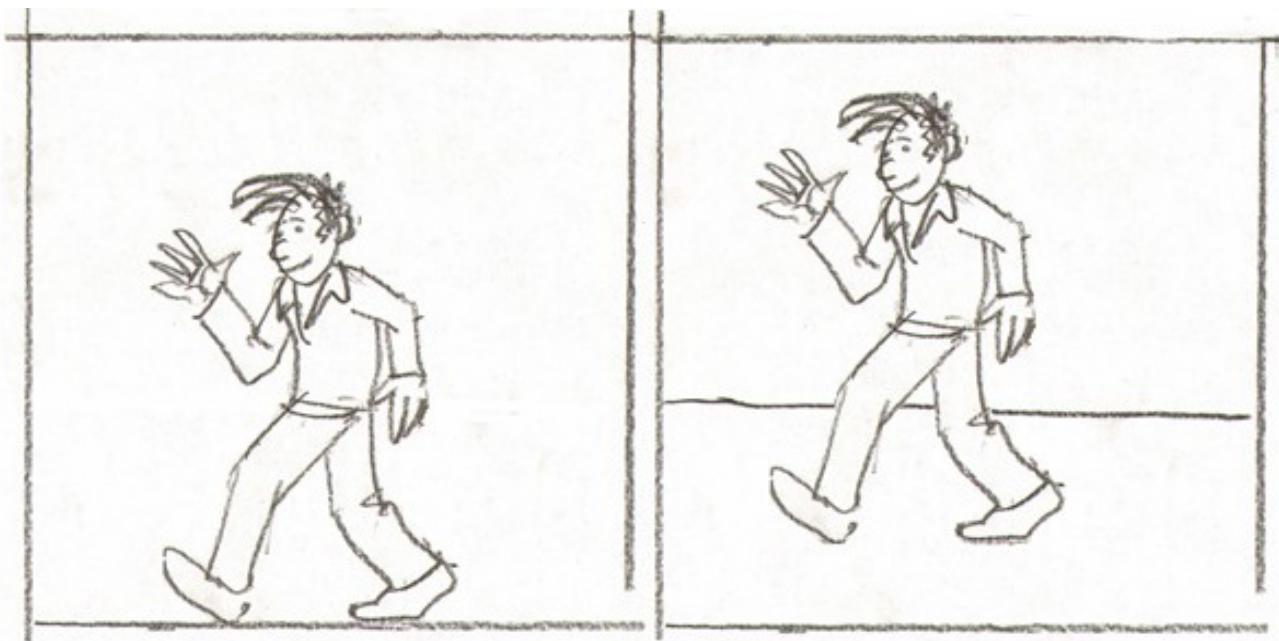
Met goede emoties van je stripfiguur maak je een strip die leuker is om te lezen. Eigenlijk moet je van elk van je stripfiguren een pagina als hierboven maken om alle emoties van dat figuurtje "te oefenen". Let op dat er in elke emoties ook gradaties zitten, er is niet één boos, of één blij. Iemand kan steeds blijer, steeds bozer, of steeds banger of nog meer verdrietig worden dan hij al was. Oefen dat ook.

© Fer Elzinga – STRIPWERK

TIP 10. Laat je figuurtjes NIET op de ONDERKANT van je KADERS lopen.

Veel beginnende striptekenaars gebruiken de onderkant van het kader als de vloer. Dat moet je eigenlijk niet doen. Teken je figuurtjes iets boven de onderkant van je kader en geef ze een grond om op te lopen, zoals je in de tekening hieronder kan zien.

Dus: je stripfiguurtje hoger in het plaatje tekenen en een streep zetten als achtergrond.

Dit is niet écht fout.

Maar dit is beter.

Nog een keer, maar nu met een achtergrond.

© Fer Elzinga – STRIPWERK

Daarna kan je een simpele achtergrond toevoegen: zie TIP 4.

Maak gebruik van het decorperspectief uit TIP 7 om je plaatje wat meer diepte te geven.

TIP 11. Hou een CENTIMETER RUIMTE aan alle zijden m.b.t. je paginakader, i.v.m. kopiëren.

Veel kinderen gebruiken de buitenkant van het papier als een kader en tekenen hun strip dus tot aan de rand van het papier. Dit kan je beter niet doen.

Dit kan je beter niet doen.

Je strip in een kader plaatsen is beter.

Ten eerste leest dat niet prettig en ten tweede is het heel onhandig als je je strip wilt kopiëren. Want bij je kopie vallen dan gedeeltes van je strip weg, omdat een kopieerapparaat altijd aan de bovenkant en aan één van de zijkanten een beetje witruimte houdt. Neem minimaal een centimeter ruimte aan alle zijden.

Als je aan de bovenkant van je strip nog meer ruimte houdt heb je ook nog ruimte voor een kop of een titel. (Zie voor een ander voorbeeld van gebruik van een kop boven de strip de ingekleurde strip bij TIP 1.)

TIP 12. Gebruik mooie tekstballonnen en schrijf duidelijk: HET LIEFST IN HOOFDLETTERS.

Veel strips van kinderen zijn onleesbaar, omdat er geen goede tekstballonnen worden gebruikt of omdat er niet duidelijk wordt geschreven. De tekst wordt heel vaak in een veel te klein ballonnetje gepropt, terwijl er meestal wel genoeg ruimte is in het plaatje voor een grotere ballon. "Zitzakken" en "rare kronkels" zijn GEEN goede tekstballonnen. En teksten die steeds kleiner worden zijn ook heel slecht leesbaar.

Zitzak (FOUT!)

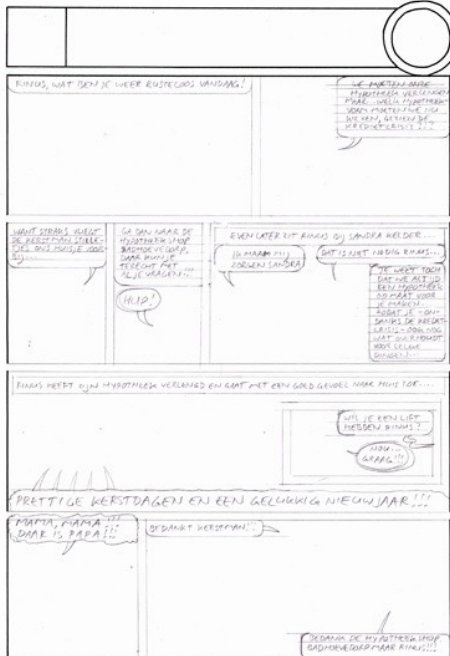

Rare kronkel (FOUT!)

Onleesbare tekst (FOUT!)

12 GOUDEN TIPS voor een betere strip

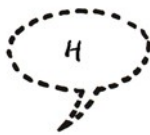
Schrijf bij voorkeur alle tekst in hoofdletters en gebruik blokletters. Hierboven staan een aantal voorbeelden van goede ballonnen met een leesbare tekst.

Een ronde ballon is prima, maar in een ballon met ronde hoeken past meer tekst. En als je al die ronde hoeken te moeilijk vindt om te tekenen, dan maak je toch een rechthoekige tekstballon?

In TIP 1 en TIP 2 gaat het over het maken van een opzetje en het schetsen van je pagina. Als je weet welke tekst je gaat plaatsen en waar die moet komen kan je het beste EERST AL JE TEKSTEN in de strip zetten. (Zie de schets hiernaast)

Dan weet je zeker dat je een goede plek hebt voor je tekst en dat al je teksten passen.

Naast de "gewone" tekstballon zijn er natuurlijk vele andere tekstballonnen die je kunt gebruiken. Hieronder staan een aantal leuke voorbeelden.

A, E, I en J

zijn gewone tekstballonnen

B

is een gedachteballon

H

is een fluisterballon

F

is een geluidsbalon bijvoorbeeld "tringtring!!!" van een telefoon. Of van iemand die schreeuwt

C, D en G zijn gekke ballonnetjes voor bijvoorbeeld iemand die het koud heeft (C), iemand die net heet eten in zijn mond heeft gestopt (D) of iemand die verliefd is (G).

TOT SLOT

Ga snel met deze 12 GOUDEN TIPS aan de slag. Want oefening baart kunst. Van veel oefenen krijg je ook betere strips!!! (dit is eigenlijk de 13e gouden tip!) Als je deze 12 GOUDEN TIPS heel leuk vindt en er veel aan hebt gehad en graag nog meer wilt leren, moet je je opgeven voor mijn [internetcursus striptekenen](#)

Ik ben bezig deze internetcursus te schrijven en wil hem graag in de loop van dit jaar online hebben staan. Stuur een mailtje dat je interesse hebt en ik zet je op de mailinglist, zodat je op de hoogte blijft.

Als je je opgeeft krijg je bij elk mailtje dat ik je stuur over de [internetcursus striptekenen](#) **NOG MEER GRATIS GOUDEN TIPS!!!**

Stuur je mailtje naar stripwerk@fer-elzinga.nl en ontvang **NOG MEER GRATIS GOUDEN TIPS!!!**